

FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT

”FINNES TILSTREKKELIG SIKRING AV KONTANTSTRØMMENE I HOF KOMMUNE”

2010

UTARBEIDET AV

Vestfold
Kommunerevisjon

www.vestfoldkommunerevisjon.no

INNHOLDSFORTEGNELSE:

0. SAMMENDRAG	3
1. INNLEDNING	5
1.1 Bakgrunn for prosjektet.....	5
1.2 Avgrensning	5
1.3 Høring.....	5
2. FORMÅL OG PROBLEMSTILLINGER	5
2.1 Formål	5
2.2 Problemstillinger	5
3. METODEBRUK OG GJENNOMFØRING AV PROSJEKTET	6
4. REVISJONSKRITERIER.....	6
5. FAKTADEL MED REVISORS VURDERINGER.....	7
5.1 Problemstilling 1: Har Hof kommune tilfredsstillende likviditet/arbeidskapital samt tilrettelagte rutiner på området?	7
5.1.1 Arbeidskapital	7
5.1.2 Likviditet	8
5.1.3 Premieavvik.....	8
5.1.4 Likviditetsreserve	9
5.1.5 Likviditetsanalyse basert på regnskapstall	9
5.1.6 Frie tilgjengelige midler	10
5.1.7 Revisors totalkonklusjon problemstilling 1:	11
5.2 Problemstilling 2: Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av inntekter innenfor drift?	11
5.2.1 Kundefordringer	11
5.2.2 Saldoforespørsel	12
5.2.3 Restanser eldre enn 90 dager.....	13
5.2.4 Foreldelse av krav	14
5.2.5 Refusjon sykkelønn	15
5.2.6 Sosiale lån	16
5.2.7 Revisors totalkonklusjon for problemstilling 2:.....	17
5.3 Problemstilling 3: Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av inntekter innenfor investering?	18
5.3.1 Inntekter i investeringsregnskapet.....	18
5.3.2 Refusjon av merverdiavgift på utgifter i investeringsregnskapet.....	19
5.3.3 Finansiering i investeringsregnskapet	19
5.3.4 Utvikling av fond de siste 9 årene i Hof kommune.....	20
5.3.5 Revisors totalkonklusjon for problemstilling 3:.....	20
5.4 Problemstilling 4: Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av kostnader innenfor drift?	21
5.4.1 "Hva kan gå galt"	22
5.4.2 Handlingslogg	23
5.4.3 Bilagsgjennomgang	24
5.4.4 Revisors totalkonklusjon problemstilling 4:	27
5.5 Problemstilling 5: Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av kostnader innenfor investering?	27
5.5.1 Revisors totalkonklusjon problemstilling 5:	31
6. REVISORS ANBEFALINGER.....	32
7. RÅDMANNENS UTTALELSE	33

0. SAMMENDRAG

Vestfold Kommunerevisjon har i denne rapporten undersøkt om Hof kommune har tilfredsstillende rutiner som sikrer tilstrekkelig kontantstrømmer i Hof Kommune.

Prosjektet er avgrenset til å vurdere likviditeten/arbeidskapitalen for Hof kommune. Videre har revisor foretatt en kontroll av Hof kommunes sikring av inntekter og kostnader knyttet til drift og investering.

Hovedmålsettingen i prosjektet har vært å få svar på følgende problemstillinger:

- **Har Hof kommune tilfredsstillende likviditet/arbeidskapital samt tilrettelagte rutiner på området?**

Revisor har ved ulike metoder analysert likviditet og arbeidskapital i Hof kommune. Analysene viser at Hof kommunes likvide midler har blitt redusert de siste årene i takt med reduksjonen i kommunens fondsmidler. Kommunen har per i dag evne til å betale forpliktelser til forfall, men vil være avhengig av å bruke mindre av midler som er bundet opp i fond. Dette innebærer at kommunen ikke vil ha midler til å dekke sine forpliktelser ved forfall dersom fondsmidlene blir disponert.

Hof kommune har tilrettelagt rutiner på finansforvaltning, herunder likviditet og arbeidskapital.

- **Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av inntekter innenfor drift?**

For å få svar på denne problemstillingen har revisor foretatt en gjennomgang av Hof kommunes inntektsområder. Av disse har vi hatt en gjennomgang av utestående fordringer, herunder sosiale lån, for å vurdere om disse er reelle og blir behandlet av administrasjonen på en tilfredsstillende måte. Det er også sett på hvordan Hof kommune sikrer ubetalte fordringer. Revisor har, for om mulig kunne dokumentere om kundefordringene i Hof kommune er reelle og dokumenterbare, sendt ut saldoforespørsler til et utvalg av kundene. Revisor konkluderer med at Hof kommune i stor grad følger de innfordringsrutiner som er nedskrevet og iverksetter tiltak ved manglende betaling. Det er imidlertid noen eldre restanser på sosiale lån som bør vurderes nedskrevet.

I tillegg har revisor foretatt en kontroll av refusjon sykkelønn, for å vurdere om sykkelønskavene Hof kommune sender til NAV er riktige og i tråd med registrerte sykemeldinger. Revisor vurderer at Hof kommune har en tilfredsstillende sikring av inntekter knyttet til sykkelønsrefusjon.

- **Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av inntekter innenfor investering?**

I henhold til regnskapsforskriften blir inntekter, som ikke er løpende inntekter, klassifisert som investeringsinntekter. Investeringsinntekter omfatter også inntekter og innbetalinger knyttet til investeringsprosjekter.

Inntekter fra salg av driftsmidler og eiendom er i hovedsak blitt budsjettert.

Hof kommune har ikke fulgt budsjettforskriften når det gjelder inntekter fra merverdiavgiftsrefusjon gjeldende investeringsprosjekter for budsjettåret 2010. I henhold til nye regler skal minimum 20 % av disse inntektene budsjetteres i investeringsregnskapet for 2010.

Hof kommune har i de siste årene i stor grad finansiert investeringsprosjekter ved bruk av fond. Kommunens samlede fond har per 31.12.09 blitt redusert med kr 53,9 mill. siden 2001. I budsjett og økonomiplan for 2010 - 2013 er det lagt opp til et ytterligere bruk av fond på til sammen kr 8 466 000 til investeringsformål.

- **Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av kostnader innenfor drift?**

For å få svar på denne problemstillingen har revisor valgt å se på om Hof kommune har rutiner som følger god administrativ intern kontroll innenfor:

- bestilling av varer og tjenester
- varemottak av varer og tjenester
- fakturabehandling
- arbeidsdeling
- gode attestasjons- og anvisningsrutiner

Revisor plukket ut fire vare- og tjenesteleveranser for ovennevnte kontroll. Revisor vurderer at for alle disse var det svikt i internkontrollen. Det manglet kvittering for mottakskontroll for alle de kontrollerte vare- og tjenesteleveransene. Høsten 2007 fikk Hof kommune nytt elektronisk fakturabehandlingssystem, BasWare. I dette systemet mangler *mottakskontroll* som punkt i handlinger som skal gjennomføres (handlingsloggen). Revisor vurderer at dette er en svakhet med det nye fakturabehandlingssystemet.

Rutinen er at det må gjennomføres mottakskontroll. Revisor kan ikke finne slike dokumenterte kontrolltiltak verken på pakkseddel eller at mottak framkommer som egen handling i handlingsloggen. Et slikt ledd i rutinen må dokumenteres skriftlig. Revisor vurderer at Hof kommune bør sørge for at signering skjer ved mottakskontroll dokumentert i handlingsloggen eller lignende og signatur på pakkseddel, for å sikre god intern administrativ kontroll.

Videre er ikke Hof kommunes økonomireglement oppdatert i forhold til det nye elektroniske fakturabehandlingssystemet, BasWare. Dette gjelder bl.a. pkt. 4 og 5 i anvisningsreglementet og pkt 3 og 7 i attestasjonsreglementet, hvor det er krav om henholdsvis originalfaktura og pakkseddel.

- **Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av kostnader innenfor investering?**

For å få svar på denne problemstillingen har vi valgt samme angrepsvinkel som kostnader innenfor drift. På bakgrunn av de vare- og tjenesteleveransene revisor har kontrollert seks fakturaer, er inntrykket at det er samme avvik på investering som i drift. Rutinene må bli betraktelig bedre. Revisor vil påpeke viktigheten av gode rutiner og skriftlig kvittering for mottakskontroll av varer og tjenester. Det mangler skriftlig dokumentert mottakskontroll på tre av de kontrollerte vare- og tjenesteleveransene pr kontrolldato.

1. INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for prosjektet

Generelt

Gjennomføring av forvaltningsrevisjon er en lovpålagt oppgave i kommuner og fylkeskommuner, jf. Kommuneloven med forskrifter.

Prosjektet ”**Finnes tilstrekkelig sikring av kontantstrømmene i Hof kommune**” ble bestilt av kontrollutvalget i Hof i møte den 22. april 2010.

1.2 Avgrensning

Prosjektet er avgrenset til å vurdere likviditeten/arbeidskapitalen for Hof kommune. Videre har revisor foretatt en kontroll av Hof kommunes sikring av inntekter knyttet til drift og investering.

1.3 Høring

Rapporten har vært oversendt rådmannen til høring. Rådmannens uttalelse av 12. oktober 2010 er innarbeidet i teksten under punkt 7.

2. FORMÅL OG PROBLEMSTILLINGER

2.1 Formål

Formålet med prosjektet er å foreta en gjennomgang av rutiner/praksis knyttet til sikring av kontantstrømmene i Hof kommune.

2.2 Problemstillinger

Med bakgrunn i kontrollutvalgets vedtak har revisor utledet følgende problemstillinger:

- **Har Hof kommune tilfredsstillende likviditet/arbeidskapital samt tilrettelagte rutiner på området?**
- **Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av inntekter innenfor drift?**
- **Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av inntekter innenfor investering?**
- **Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av kostnader innenfor drift?**

- **Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av kostnader innenfor investering?**

3. METODEBRUK OG GJENNOMFØRING AV PROSJEKTET

Revisor har blant annet foretatt:

- Gjennomgang av rutiner
- Regnskapsanalyse
- Fakturakontroll
- Sendt ut saldoforespørsler
- Intervju/samtaler med ansatte i Hof kommune

4. REVISJONSKRITERIER

Ifølge forskrift om revisjon av kommuner og fylkeskommuner av 15. juni 2004, skal det etableres revisjonskriterier i forvaltningsrevisjonsprosjekter. Revisjonskriterier er en samlebetegnelse for de krav og forventninger revisor bruker for å vurdere funn som undersøkelsen har avdekket. Dvs. revisjonskriterier er de krav revisor reviderer opp mot.

Nedenfor følger en oversikt over revisjonskriteriene som er brukt i dette prosjektet:

Eksterne rammebetingelser

- *Lov om foreldelse av fordringer av 18.5.1979*
- *Lov om pant av 8.2.1980*
- *Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen av 18.12.2009*
- *Lov om folketrygd av 28.2.1997*
- *Lov om offentlige anskaffelser av 16.7.1999*
- *Forskrift om offentlige anskaffelser av 7.4.2006*
- *Forskrift om årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner av 15.12.2000, § 7 Grunnleggende regnskapsprinsipper og god kommunal regnskapsskikk*
- *Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning av 9.6.2009*
- *Standard for God Kommunal Regnskapsskikk GKRS*

Interne rammebetingelser

- *Økonomireglement Hof kommune*
- *Interne rutiner Hof kommune*

5. FAKTADEL MED REVISORS VURDERINGER

I dette kapittel tar vi for oss prosjektets problemstillinger, besvarer disse med innhentet fakta samt svar fra saldoforespørlene. Fakta vurderes opp mot revisjonskriteriene.

5.1 Problemstilling 1: Har Hof kommune tilfredsstillende likviditet/arbeidskapital samt tilrettelagte rutiner på området?

Revisor har foretatt en regnskapsanalyse med hovedvekt på årene 2007 – 2009.

5.1.1 Arbeidskapital

Arbeidskapital defineres som omløpsmidler med fradrag av kortsiktig gjeld. Stor arbeidskapital betyr store likvide beholdninger, mens liten (eller negativ) arbeidskapital betyr liten (eller ingen) beholdning av likvide midler.

Størrelsen på Hof kommunes arbeidskapital per 31.12.09 kan fremstilles på følgende måte;

omløpsmidler	– kortsiktig gjeld	= Arbeidskapital
kr 58 324 491	– kr 26 709 966	= kr 31 614 525

Det gjøres oppmerksom på at i arbeidskapitalen ligger fondsmidler og ubrukte lånemidler.

I bevilgningsregnskapet (drift- og investeringsregnskapet) fremkommer arbeidskapitalen som differansen mellom anskaffelse og anvendelse av midler. Når anskaffelsen av midler i en periode er større enn anvendelsen, vil det gi en økning i arbeidskapitalen. Tilsvarende vil større anvendelse av midler enn anskaffelse gi en reduksjon i arbeidskapitalen. Tabellen nedenfor viser utviklingen av arbeidskapitalen i Hof kommune for årene 2007 – 2009.

	Tall i hele 1000 kroner		
	2007	2008	2009
Inntekter drift	153 378	165 631	184 363
Inntekter investering	12 079	3 450	3 711
Innbet. eksterne finanstransaksjoner – drift	4 866	3 947	1 425
Innbet. eksterne finanstransaksjoner – investering	557	381	11 663
Sum anskaffelse av midler	170 880	173 409	201 162
Utgifter drift	151 369	163 034	180 119
Utgifter investering	17 588	9 566	37 909
Utbet. eksterne finanstransaksjoner – drift	4 275	4 752	3 564
Utbet. eksterne finanstransaksjoner – investering	758	856	556
Sum anvendelse av midler	173 990	178 208	222 148
<i>Anskaffelse – anvendelse av midler</i>	<i>-3 110</i>	<i>-4 799</i>	<i>-20 986</i>
Endring i ubrukte lånemidler	0	0	0
Endring i arbeidskapital	-3 110	-4 799	-20 986

Revisors vurdering:

Som det fremgår av tabellen har arbeidskapitalen til Hof kommune blitt svekket i de tre siste årene. Svekkelsen skyldes i hovedsak store investeringer hvor andel fondsmidler til finansiering av disse har vært høy.

5.1.2 Likviditet

I henhold til kommuneloven § 52 nr. 3 skal kommunen forvalte sine midler på en slik måte at den kan betale sine forpliktelser ved forfall.

Likviditetsgrader benyttes ofte som en indikator på hvor god likviditeten til en kommune er.

Likviditetsgrad 1 viser forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Etter normen bør dette forholdstallet være 2 eller høyere. Tabellen nedenfor viser Likviditetsgrad 1 for Hof kommune.

2005	2006	2007	2008	2009
2,1	1,9	2,4	3,3	2,2

Likviditetsgrad 2 viser forholdet mellom mest likvide omløpsmidler (kasse og bank) og kortsiktig gjeld. Etter normen bør dette forholdstallet være 1 eller høyere. Tabellen nedenfor viser Likviditetsgrad 2 for Hof kommune.

2005	2006	2007	2008	2009
1,1	1,0	1,6	2,6	1,5

Revisors vurdering:

Som det fremgår av tabellene ligger Hof kommune stort sett innenfor normtallet for begge likviditetsgradene. Dette indikerer at kommunen er i stand til å betale sine forpliktelser etter hvert som de forfaller. I kommunal sammenheng må en være oppmerksom på at det er flere forhold som påvirker likviditeten og som ikke fanges opp i beregningene av likviditetsgradene. Dette gjelder premieavviket, bindinger i fondsmidler og ubrukte lånemidler.

5.1.3 Premieavvik

Differansen mellom det Hof kommune betaler via bank til Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens Pensjonskasse, og det som blir utgiftsført til pensjonskostnader i kommunens regnskap, blir forskriftsmessig netto inntektsført som *premieavvik*. Sagt med andre ord betales det mer ut av Hof kommunes omløpsmidler enn det som blir netto utgiftsført i driftsregnskapet. Dette får en negativ effekt på Hof kommunes kontantbeholdning.

Ordningen ble innført i 2003 og har hvert år, med unntak av 2005, gitt Hof kommune et positivt avvik (høyere utbetaling enn utgiftsføring). Per 31.12.09 utgjør bokført premieavvik (inkl. arbeidsgiveravgift) kr 6 644 829,26.

Revisors vurdering:

Økt bokført premieavvik svekker Hof kommunes likviditet. I tillegg kan det påvirke kommunens fremtidige kostnader ved tjenesteproduksjonen dersom ikke tilsvarende inntektsført premieavvik blir avsatt til særskilt fond det året premieavviket inntektsføres.

5.1.4 Likviditetsreserve

Likviditetsreserven var en egenkapitalkonto som hadde til formål å sikre kommunens likviditet. Midler avsatt til likviditetsreserven fungerte som en buffer. Kommunen hadde mulighet til å disponere disse midlene, men de var ikke like tilgjengelige som midler fra disposisjonsfondene eller investeringsfondene. Likviditetsreserven er i tillegg endret som følge av bokførte prinsippendringer.

Likviditetsreserven opphørte ved utgangen av 2009 etter endring i forskrift om årsregnskap og årsberetning. Avsetninger, som opprinnelig kom fra investeringsregnskapet, ble overført til investeringsfond, og avsetninger, som opprinnelig kom fra driftsregnskapet, ble overført til driftsfond. Føringer i forbindelse med prinsippendringer ble overført til egen konto.

For Hof kommune ble følgende overføringer foretatt ved avslutningen av likviditetsreserven i 2009;

<u>Likviditetsreserve per 01.01.09</u>	6 014 943
Tilført disposisjonsfond	6 496 143
Tilført investeringsfond	2 942 815
Konto for endring av regnskapsprinsipp	- 3 424 015

Regnestykket viser at disponible fond økte med kr 3 424 015 mer enn det bokført likviditetsreserve utgjør pr 1.1.09 uten at det ble tilført nye omløpsmidler tilsvarende fondsøkningen. Ved bruk av disse fondene, reduseres likviditeten i kommunen tilsvarende.

5.1.5 Likviditetsanalyse basert på regnskapstall

Nedenfor er det satt opp en likviditetsanalyse¹ basert på balansetall fra KOSTRA. Analysen tar utgangspunkt i kommunens omløpsmidler (kasse, bankinnskudd, sertifikater, obligasjoner og aksjer). Eventuell benyttet kassekreditt er trukket fra. Deretter trekkes fra midler som kommunen ikke kan bruke fritt (fondsmidler, likviditetsreserve og ubrukte lånemidler justert med mer- eller mindreforbruk). Da får man grunnlikviditeten, dvs. de midler som skal dekke de løpende utgifter samt skattetrekk. Justerer man grunnlikviditeten med skattetrekk, får man driftslikviditet.

Tall i hele 1000 kroner

	2007	2008	2009
Netto innskudd bank/kasse	64 674	59 789	39 417
Fond	-47 346	-43 783	-31 316
Mer-/mindreforbruk	-1 238	0	-921
Likviditetsreserve	-6 015	-6 015	0
Ubrukte lånemidler	0	0	0

¹ Kilde: Stein Kittelsen, Kommunal Rapport nr. 6-2010

Grunnlikviditet	10 075	9 991	7 180
Skattetrekk	-3 422	-3 943	-4 086
Driftslikviditet	6 653	6 048	3 094

Revisors vurdering:

Som vi ser er driftslikviditeten betydelig svekket fra 2008 til 2009 for Hof kommune. Bortfallet av likviditetsreserven bidrar til ytterligere svekkelse, da man ikke kan bruke denne som buffer slik det var mulig tidligere.

5.1.6 Frie tilgjengelige midler

Hof kommune har per 31.12.09 avsatt kr 31 315 980 på fond, fordelt slik;

Disposisjonsfond	12 295 635	39,3 %
Bundne driftsfond	4 946 071	15,8 %
Ubundne investeringsfond	14 043 303	44,8 %
<u>Bundne investeringsfond</u>	<u>30 970</u>	<u>0,1 %</u>
Sum fond	31 315 980	100,0 %

Bruk av disse fondsmidlene vil gi en negativ effekt på kommunens likviditet i form av økte utbetalinger eller reduserte innbetalinger (ved bruk av selvkostfond).

Oversikten nedenfor viser størrelsen på Hof kommunens frie tilgjengelige midler, det vil si de midlene som kommunen har tilgjengelig etter at den kortsiktige gjelden er dekket, samt hvor stor andel av disse tilgjengelige midlene som er bundet til fond.

Tall i hele 1000 kroner

	2007	2008	2009
Sum omløpsmidler inkl. premieavvik	75 363	75 814	58 325
- likviditetsreserve per 31.12	- 6 014	- 6 014	0
- kortsiktig gjeld	- 20 765	- 23 214	- 26 710
Sum frie tilgjengelige midler	48 584	46 586	31 615
Fond per 31.12	44 376	43 783	31 316
Andel av frie tilgj. midler bundet til fond	91 %	94 %	99 %

Tar man hensyn til at premieavviket ikke innebærer likvide midler blir forholdet slik;

	2007	2008	2009
Frie tilgjengelige midler	48 584	46 586	31 615
- premieavvik	- 4 565	- 6 519	- 6 645
Frie tilgjengelige midler eks. premieavvik	44 019	40 067	24 970
Fond per 31.12	44 376	43 783	31 316
Andel av frie tilgj. midler bundet til fond	101 %	109 %	125 %

Revisors vurdering:

Som det fremgår av den siste tabellen, har Hof kommune en større andel bundet til fond enn det kommunen har av frie tilgjengelige midler. Dette innebærer at kommunen ikke vil ha midler til å dekke sine forpliktelser ved forfall dersom fondsmidlene blir disponert.

Regelverk/rutiner

Forvaltning av finansielle aktiva (bankinnskudd og diverse pengeplasseringer) reguleres av Forskrift om finansforvaltning. I henhold til forskriften har Hof kommune vedtatt et finansreglement i juni 2010. Reglementet inngår som en del av kommunens økonomireglement. Iht. reglementet skal administrasjonen rapportere om kommunes finanser til kommunestyret halvårlig. Forrige rapportering var i juni. Likviditet og arbeidskapital omtales også i kommunens årsberetning.

5.1.7 Revisors totalkonklusjon problemstilling 1:

Har Hof kommune tilfredsstillende likviditet/arbeidskapital samt tilrettelagte rutiner på området?

Revisor har ved ulike metoder analysert likviditet og arbeidskapital i Hof kommune. Analysene viser at Hof kommunes likvide midler har blitt redusert de siste årene i takt med reduksjonen i kommunens fondsmidler. Kommunen har per i dag evne til å betale forpliktelser til forfall, men vil være avhengig av å bruke av midler som er bundet opp i fond. Dette innebærer at kommunen ikke vil ha midler til å dekke sine forpliktelser ved forfall dersom fondsmidlene blir disponert.

Hof kommune har tilrettelagt rutiner på finansforvaltning, herunder likviditet og arbeidskapital.

5.2 Problemstilling 2: Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av inntekter innenfor drift?

For å få svar på denne problemstillingen har revisor foretatt en gjennomgang av Hof kommunes inntektsområder. Av disse har vi hatt en gjennomgang av utestående fordringer, herunder sosiale lån, for å vurdere om disse er reelle og blir behandlet av administrasjonen på en tilfredsstillende måte. Det er også sett på hvordan Hof kommune sikrer ubetalte fordringer. Revisor har, for om mulig kunne dokumentere om kundefordringene i Hof kommune er reelle og dokumenterbare, sendt ut saldoforespørsler til et utvalg av kundene. I tillegg har revisor foretatt en kontroll av refusjon sykelønn, for å vurdere om sykelønnskravene Hof kommune sender til NAV er riktige og i tråd med registrerte sykemeldinger.

5.2.1 Kundefordringer

Kundefordringer i Hof kommune er delt inn i følgende områder;

- Kommunale avgifter
- Barnehage
- SFO
- Kommunale leiligheter
- Helse og omsorg
- Byggesaker
- Administrasjon
- Utleie

- Kulturskolen
- Mopedopplæring
- Teknisk

Per medio august 2010 utgjorde totale kundefordringer ca. kr 724 000 for Hof kommune.

Rutiner for innfordring:

Hof kommune bruker ERV innfordringsmodul, men denne er ikke helt ferdig (pilotprosjekt). Hof kommune har skriftlige rutiner for innfordring. Disse er brukt som revisjonskriterier for å vurdere om de blir fulgt.

Kommunale avgifter

Revisor har kontrollert fem fordringer. I to av sakene er det sendt varsel etter tvangsfullbyrdelsesloven i løpet av august 2010. I tre av sakene er det begjært tvangssalg. En av disse eiendommene er nettopp solgt og kommunen venter oppgjør. I to andre saker gjelder det eiendommer som er vanskelig å selge, men begge ligger ute til salg.

Revisors vurdering: Revisor vurderer at de skriftlige rutinene følges.

Barnehageplass og SFO

Revisor har kontrollert seks fordringer. En av fordringene er betalt. I to av sakene har det vært utleggsforretning der det er besluttet automatisk månedlige trekk. En sak skal det være utleggsforretning i september 2010, mens det i en annen sak er sendt *begjæring om utlegg/forliksklage*. I den siste saken er det nå sendt *krav om innbetaling av kommunale krav*.

Revisor har kontrollert at det er sendt *varsel om utelukkelse og tvangsfullbyrding* i tre saker hvor det skylder mer enn to terminer.

Revisors vurdering: Revisor vurderer at rutinene følges på en tilfredsstillende måte.

Husleie

Revisor har kontrollert fire fordringer. En av disse har fast trekk i måneden. Tre personer har mottatt *varsel om gjennomføring av fravikelse av fast eiendom* som er sendt av namsmann.

Revisors vurdering: Revisor vurderer at rutinene følges.

Kulturskolen, utleie, mopedopplæring, helse og omsorg og teknisk

Revisor har gjennomført tre stikkprøver for å se til at rutinene blir fulgt. I det ene tilfellet er det gjort avtale om avtalegiro. I et annet tilfelle er det sendt *krav om innbetaling av kommunale krav*. I det siste er det sendt *begjæring om utlegg/forliksklage* den 25.08.10.

Revisors vurdering: Revisor vurderer at Hof kommune følger de nevnte rutiner for innfordring.

5.2.2 Saldoforespørsel

For å få bekreftet om de bokførte fordringene i Hof kommune er reelle og dokumenterbare, har revisor sendt ut saldoforespørsler til et utvalg av kundene i Hof kommune. Det ble sendt ut 57 forespørsler fordelt på *kommunale avgifter, barnehage, SFO, byggesak, administrasjon*,

kommunale leiligheter, helse og omsorg, kulturskolen og utleie. Revisor tok ikke hensyn til hvor gamle fordringene var, men tok utgangspunkt i hvor mye innbyggeren skyldte pr. 30.6.2010. Dette var også fakturaer som hadde første forfall 30.6.2010 og som enkelte innbyggere hadde betalt når han/hun fikk brevet/saldoforespørselen.

Det ble foretatt saldoforespørsel for beløp fra kr 1 153 til litt over kr 40 000.

For privatpersoner er det ikke vanlig å få en saldoforespørsel og det viste seg at ikke alle forstod bakgrunnen for saldoforespørselen. Enkelte tolket det som en form for purring, mens andre mente at saldoen pr. 30.6.2010 ikke stemte, da de hadde betalt til forfall.

Av de totalt 57 utsendte saldoforespørsler fikk vi tilbakemelding fra 15 respondenter. Tre brev kom i retur på grunn av feil adresse. Dermed ble det en svarprosent på 26%. Svarene var av varierende kvalitet. Presentasjonen av resultatene nedenfor viser følgende tendenser:

Resultat av saldoforespørsel:

Kommunale avgifter

Det ble sendt ut 19 forespørsler, og vi mottok to svar. En bekreftet saldoen, mens en ikke ville bekrefte den.

Barnehage/SFO

Det ble sendt ut 17 saldoforespørsler. Revisor har mottatt fire svar. To bekreftet saldoen, mens to benektet den.

Helse og omsorg

Det ble sendt ut ti saldoforespørsler. Det kom inn fem svar. Tre bekreftet saldoen, mens en mente saldoen er mindre enn det Hof kommune har i regnskapet. En kunne ikke svare på om saldoen stemte.

Husleie/kommunale leiligheter

Det ble sendt ut seks forespørsler og vi fikk to svar. En bekreftet saldoen, mens den andre mente saken er omstridt.

Det ble i tillegg sendt ut seks saldoforespørsler som gjaldt *byggesaker, administrasjon, kulturskole og utleie av lokaler.* Her kom det to svar der den ene mente kravet var noe lavere. Den andre bekreftet saldoen.

Revisors vurdering:

Det var flere som benektet saldoen, men revisors kontroll bekrefter at saldoen på disse allikevel stemte. Revisor konkluderer med at de bokførte fordringene i Hof kommune er reelle og dokumenterbare. Revisor avdekket ingen mangler ved restanser etter kontroll av tilbakemeldte forespørsler.

5.2.3 Restanser eldre enn 90 dager

Revisor ønsket å få fram en oversikt over hvor stor andel av totale kundefordringer pr. medio august (ca. kr 724 000) som var eldre enn 90 dager. Denne oversikten var det ikke mulig å ta

ut automatisk i ERV, men måtte beregnes manuelt. Revisor har derfor summert alle krav som er eldre enn 90 dager og som vises i tabellen nedenfor.

Restanser eldre enn 90 dager	
Kommunale avgifter	189 676,35
Helse omsorg	11 179,50
Barnehage	48 713,50
SFO	27 848,50
Husleie	102 350,00
Diverse	11 769,10
Sum	391 536,95

Kr 8 532,50 av disse er ikke fakturert. Mange av disse gjelder småbeløp på rundt 20 kroner, mens det er en stor post som gjelder intern fakturering innenfor kommunen.

Tallene viser at 54 % av totale fordringer er eldre enn 90 dager.

Saldoen for *kommunale avgifter* er på kr 189 676,35. Dette beløpet består av til sammen 35 forskjellige beløp hvor fire er mellom kr 12 000 og kr 38 000. Disse fire står for nær 58 % av fordringene som er eldre enn 90 dager under kommunale avgifter. Resten av beløpene er under kr 10 000 inklusiv to negative (To av Hofs innbyggere har betalt for mye i kommunale avgifter).

For *helse og omsorg* er det fire beløp hvor to av disse utgjør hovedandelen av de kr 11 179,50. For *barnehage* er det seks beløp som til sammen blir kr 48 713,50. To av disse skylder til sammen ca kr 40 000. *SFO* står med kr 27 848,50 hvor en skylder over kr 20 000. Fordringer under *SFO* består av fem beløp.

Det skyldes i overkant av kr 100 000 i husleie til Hof kommune. Det er syv som skylder penger hvorav fire er over kr 17 000. Den største debitoren skylder over kr 28 000.

Diverse gjelder flere ting som *byggesaker, administrasjon, kulturskolen og mopedopplæring*. Det er totalt 29 beløp hvorav 18 er under kr 100. Det er tre beløp over kr 1 000.

Revisors vurdering:

Revisor vurderer at det er behov for en opprydning av ikke-fakturerte beløp.

5.2.4 Foreldelse av krav

Fire ubetalte krav er fra perioden 2005-2008. Revisor har gjennomført en kontroll av disse, for å undersøke om Hof kommune har gjort nødvendige tiltak, slik at kravene ikke blir foreldet.

I denne undersøkelsen har revisor vurdert om de enkelte fordringene er foreldet i henhold til Lov om foreldelse.

Revisors kontroll:

Revisor har undersøkt to eldre saker der Hof kommune har et krav for kommunale avgifter. Disse skylder mange terminer for kommunale avgifter. De eldste terminene er fra 2005. I

begge sakene har kommunen begjært tvangssalg. Det har vært skader på boligene som har gjort at det er vanskelig å få solgt disse. Derfor har det tatt lang tid å få dekket kravene.

Revisor har videre undersøkt to eldre saker som gjelder betaling for SFO og mopedopplæring som er fra 2008 og 2007. Det er i begge tilfeller avholdt utleggsforretning og bestemt utleggstrekk og besluttet trekk i lønn/ytelser hver måned.

Revisors vurdering:

Revisor vurderer at Hof kommune har gjort nødvendige tiltak for å sikre at de to kravene om kommunale avgifter ikke er foreldet, (jf. pantelovens § 6-3) ved at kommunen i begge saker har begjært tvangssalg. Videre vurderer revisor at Hof kommune har gjort nødvendige tiltak for å unngå foreldelse av kravene, som gjelder SFO og mopedopplæring, ved at sakene har gått til utleggsforretning hos namsmannen.

5.2.5 Refusjon sykelønn

Revisor har foretatt en kontroll av *refusjon sykelønn*, for å vurdere om sykelønnskravene Hof kommune sender til NAV er riktige og i tråd med registrerte sykemeldinger.

Aktuelt lovverk som omhandler dette område er Lov om folketrygd, kapittel 8 *Sykepenges*.

Følgende er hentet fra folketrygdloven §§ 8-18 og 8-19;

Rett til sykepenge fra arbeidsgiver:

For å få rett til sykepenge fra arbeidsgiveren må arbeidstakeren ha vært ansatt hos arbeidsgiveren i minst fire uker.

Arbeidsgiverperiode:

Arbeidsgiveren skal betale sykepenge i en periode på opptil 16 kalenderdager (arbeidstakerperioden). Når det er gått mindre enn 16 dager siden forrige sykefravær, skal et nytt sykefravær regnes med i samme arbeidsgiverperiode.

Er det betalt ut fullt arbeidsgiverperiode inntreffer det ikke noen ny arbeidsgiverperiode ved sykdom som inntreffer innen 16 dager etter at arbeidstakeren gjenopptok arbeidet.

Egenmeldingsperioden inngår i arbeidsgiverperioden.

Rutine fravær/sykelønnsrefusjon Hof kommune

Det finnes ikke skriftlig rutine på området, men revisor har fått en muntlig innføring i hvordan rutinen fungerer i praksis. Rutinen vurderes å være i tråd med gjeldende regelverk på området.

Revisors kontroll:

Revisor har kontrollert om rutinen fungerer i praksis. For fire tilfeldige valgte ansatte i Hof kommune har vi kontrollert om:

- **Sykemelding foreligger**

For de fire kontrollerte ansatte, var sykemeldingen, del C, tilfredsstillende arkivert på personene i alfabetiske permer.

- **Inntekts- og skatteopplysningskjema er fylt ut**

Inntekts- og skatteopplysnings skjema er fylt ut og sendt NAV-forvaltning for alle de fire kontrollerte ansatte.

- **Riktig krav er registrert i ERV for en gitt sykemeldingsperiode**

Revisor har kontrollert at riktig krav er registrert i ERV for de fire kontrollerte ansatte. Dette er kontrollert ved at revisor manuelt har beregnet kravene for sykelønnsrefusjon for den gitte perioden for kontrollpersonene. Revisor har trukket fra arbeidsgiverperioden (16 kalenderdager) i de tilfellene hvor det har vært aktuelt.

- **Kontrollert mottatt refusjon fra NAV for den gitte sykemeldingsperioden**

Revisor har kontrollert at Hof kommune har mottatt refusjon for de kontrollerte kravene. To av de mottatte beløpene fra NAV stemmer tilnærmet helt med registrerte krav, mens for de to andre vises mindre avvik. Revisor har fått opplyst at foreløpig har Hof kommune ikke gjort noe med smådifferanser. Videre har revisor fått opplyst at avvik på mindre beløp for eksempel kan være ferieavvikling i perioden som ikke er rapportert. Dersom det er store avvik i registrert krav i ERV og mottatt beløp, tas det kontakt med NAV i følge lønningsansvarlig.

Revisors vurdering:

Revisor vurderer, på bakgrunn av stikkprøver og rutinegjennomgang i Hof kommune, at sykelønnskravene Hof kommune sender til NAV ukentlig er riktige og i tråd med mottatte sykemeldinger samt gjeldende regelverk. Revisor vurderer med dette at Hof kommune har en tilfredsstillende sikring av inntekter knyttet til sykelønnsrefusjon. Revisor vurderer rutinene knyttet til sykelønnsrefusjon i Hof kommune som tilfredsstillende, men burde vært nedfelt skriftlig.

5.2.6 Sosiale lån

Sosiale lån blir gitt med hjemmel i Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (gjeldende fra 1.1.2010). Tidligere år ble lånene gitt med hjemmel i Lov om sosiale tjenester, kapittel 5.

Utbetalinger skjer fra kommunekassa etter anvisningsordre fra NAV. Anvisningsordren blir brukt som bilag i bokføringen. Lånetaker skriver under på et gjeldsbevis ved låneopptak.

Ved utbetaling av sosiale lån er regelen at disse skal utgiftsføres i driftsregnskapet. Begrunnelsen er trolig at de sosiale utlåne tradisjonelt er "risikoutlån", og behandles derfor som ordinær driftsutgift, (jfr. boka Kommuneregnskapet av Øyvind Sunde). Hof kommune praktiserer også dette. Innbetalinger på sosiale lån inntektsføres tilsvarende i driftsregnskapet. Denne regnskapsføringen innebærer at avskrivninger av sosiale lån ikke vil få noen resultateffekt for kommunen.

Ansvar for innkreving er på kommunekassa. Oppfølgingen av lånene skjer manuelt. Kommunekassa fører en oversikt over lånene på regneark. Opplysninger om lånetakerne blir samlet i en perm, dette omfatter anvisningsordre, gjeldsbevis, nedbetalingsplan og eventuell korrespondanse. I følge kommunen er det ikke blitt foretatt noen tiltak mot lånetakerne i 2010.

Tabellen nedenfor viser utviklingen i sosiale lån fra 2006 til i dag.

Saldo sosiale lån per:

31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009	26.8.2010
281 394	264 399	210 447	247 969	267 108

Budsjettet for sosiale lån for 2010 er på kr 45 000. Per 26. august har kommunen foretatt tre utlån i 2010 på totalt kr 22 953. To av lånene er misligholdt i forhold til nedbetalingsplan. Det siste lånet er omgjort til bidrag etter vedtak fra NAV (foretatt etter revisors gjennomgang). I 2010 har kommunen mottatt kr 3 814 i avdrag på sosiale lån per 26. august.

I 2009 foretok kommunen utlån på totalt kr 39 336. Budsjettet for sosiale lån var kr 45 000 også i 2009. Kommunen mottok i 2009 kr 13 681 i avdrag.

Nedenfor er kommunens fordring per 26.8.2010 aldersfordelt etter året hvor lånene ble gitt. Lån til depositum på totalt kr 14 900 er utelatt fra oversikten.

2010	22 953
2009	34 857
2008	13 188
2007	29 759
2006	35 772
2005 eller eldre	111 678

Som det går frem av oversikten er størsteparten av lånebeløpene flere år gamle. Det eldste lånet daterer seg tilbake til 1996. Utlån med gjeldsbevis foreldes etter 10 år jfr. foreldelsesloven § 5. Foreldelsen brytes ved utleggsforretning. Revisors gjennomgang viser at det er foretatt utleggsforretninger på de eldste lånene.

Revisors vurdering:

Fordringen som står oppført i balansen synes å være urealistisk høy sett i forhold til hva kommunen klarer å kreve inn. Revisor vurderer at det bør etableres en rutine for innkreving av sosiale lån.

5.2.7 Revisors totalkonklusjon for problemstilling 2:**Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av inntekter innenfor drift?**

Revisor har gjennom en rekke kontrollhandlinger sett at Hof kommune følger kommunes skriftlige rutiner knyttet til krav som ikke er betalt. Kommunen sørger for at de ubetalte restanser ikke blir foreldet og følger opp de tiltakene som de har nedskrevet. Revisor vurderer at dette sikrer Hof kommunes inntekter innenfor salgsområdet drift.

Revisor vurderer at Hof kommune har en tilfredsstillende sikring av inntekter knyttet til sykelønnsrefusjon. Revisor vurderer rutineene knyttet til sykelønnsrefusjon i Hof kommune som tilfredsstillende, men bør nedfelles skriftlig.

En stor andel av sosiale lån er av eldre dato (2005 eller før) og for en del av disse er det ikke blitt betalt avdrag. Det bør tas en vurdering på om disse er reelle. Lånene som er av nyere dato

bør også vurderes med hensyn på om hvor sannsynlig det er at kommunen får inn penger. Det bør nedfelles skriftlige rutiner for sosiale lån.

5.3 Problemstilling 3: Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av inntekter innenfor investering?

5.3.1 Inntekter i investeringsregnskapet

I henhold til regnskapsforskriften blir inntekter, som ikke er løpende inntekter, klassifisert som investeringsinntekter. Investeringsinntekter omfatter også inntekter og innbetalinger knyttet til investeringsprosjekter.

Nedenfor vises en oversikt over Hof kommunes investeringsinntekter fra 2007 til august 2010.

Inntekter (Kostra-art)	2007	2008	2009	Per 31. aug. 2010
Salg driftsmidler og eiendom (660:679)	17 434	0	335 940	768 229
Andre salgsinntekter (600:659)	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse (700:789)	12 061 673	3 449 684	3 375 000	2 000 000
Statlige overføringer (810:829)	0	0	0	0
Andre overføringer (830:869; 880:899)	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte (900:909)	0	0	0	0
Sum	12 079 107	3 449 684	3 710 940	2 768 229

Investeringsinntektene Hof kommune har hatt under salg av driftsmidler og eiendom i denne perioden omfatter salg av tomt til Sundbyfoss barnehage (2009), salg av Vassås barnehage (2010) og salg av industritomter (2007). Hof kommune hadde ikke budsjettert med inntekter fra salg av driftsmidler og eiendom i 2007 og 2008. Salg av Vassås barnehage var budsjettert i 2009 med kr 500 000. I september 2009 vedtok kommunestyret å legge ut eiendommen for salg. Salget ble imidlertid ikke gjennomført før i januar 2010, og salgssummen ble dermed inntektsført i 2010-regnskapet. Etter budsjettendring i november ble salg av tomt til Sundbyfoss barnehage lagt til budsjettert inntekt med kr 336 000.

Overføringer med krav til motytelse omfatter tilskudd Hof kommune har mottatt i forbindelse med investeringsprosjekter. Disse omfatter blant annet tilskudd hvor Hof kommune har søkt om tilskudd fra andre offentlige organer som spillemidler for Hofhallen og samfunnshuset (fra fylkeskommunen), investeringstilskudd fra Enova til nærvarmeanlegg, tilskudd fra Statens Vegvesen til trafikksikkerhetstiltak. I tillegg kommer investeringstilskudd til prosjekter hvor Hof kommune gjennomfører investeringsprosjekter i samarbeid med andre. Dette gjelder tilskudd fra VIV til prosjekt i Orvika og tilskudd fra NAV Vestfold til ombygging av NAV-kontor. Størrelsen på tilskuddene fremkommer i avtaler mellom partene.

5.3.2 Refusjon av merverdiavgift på utgifter i investeringsregnskapet

Fra regnskapsåret 2010 er det endringer i budsjett- og regnskapsforskriftene om hvordan kommunene kan disponere merverdiavgiftsrefusjonen fra investeringer. Inntil nå har kommunene inntektsført refusjonen i driftsregnskapet og kunnet disponere midlene fritt til både drifts- og investeringsformål. Dette har medført at kommuner med store investeringer får tilsvarende høy refusjon som inntekt i driftsregnskapet. Dersom en investering er finansiert fullt ut med lånemidler (dvs. inkl. mva.), har kommunene hatt mulighet til å lånefinansiere driften tilsvarende refusjonsbeløpet. De nye reglene innebærer at merverdiavgiftrefusjon fra investeringer heretter skal inntektsføres i investeringsregnskapet, og dermed kan midlene kun disponeres til investeringsformål. Overgangen skal skje i en femårsperiode. For regnskapsåret 2010 skal minimum 20 % av refusjonsinntekten fra investeringer overføres til investeringsregnskapet. For 2011 skal minimum 40 % overføres, for 2012 skal minimum 60 % overføres og for 2013 skal minimum 80 % overføres. Fra og med regnskapsåret 2014 skal merverdiavgiftskompensasjonen fra investeringer i sin helhet føres i investeringsregnskapet. Tilsvarende regler gjelder for kommunens budsjettering av refusjonsinntekter fra investeringer.

Revisors vurdering:

Revisor kan ikke se at Hof kommune har budsjettert noen inntekt fra merverdiavgiftsrefusjon fra investeringer i kommunens investeringsbudsjett for 2010 i henhold til nytt regelverk.

5.3.3 Finansiering i investeringsregnskapet

Investeringene blir i stor grad finansiert ved bruk av fond, overføringer fra driftsregnskapet, tidligere års mindreforbruk eller bruk av lånemidler. Tabellen nedenfor viser finansieringen i investeringsregnskapet for perioden 2007 – 2009. Hof kommune har ikke bokført noe på disse artene i regnskapsåret 2010 per utgangen av august.

Finansiering (Kostra-art)	2007	2008	2009
Bruk av lån (910:919)	0	0	11 000 000
Mottatte avdrag på utlån (920:928)	554 528	381 466	663 464
Salg av aksjer og andeler (929)	2 000	0	0
Bruk av tidligere års mindreforbruk (930:939)	0	2 969 984	0
Overføringer fra driftsregnskapet (970:979)	0	0	2 053 000
Bruk av disposisjonsfond (940:947)	10 028 887	7 408 621	10 607 000
Bruk av ubundne investeringsfond (948:949)	1 476 000	0	10 847 700
Bruk av bundne investeringsfond (950:959)	0	0	971 526
Bruk av likviditetsreserve (960:969)	0	0	2 942 815
Sum	12 061 415	10 760 071	39 085 505

Bruk av lån i 2009 gjelder låneopptak for å finansiere kjøp av Vesetåsen.

Mottatte avdrag på utlån gjelder i hovedsak innbetalinger på utlån til Slettvoll-stiftelsen og etableringslån. Lånet til Slettvoll ble innfridd i 2009. Etableringslån er lån kommunen har videreformidlet fra Husbanken. Innbetalinger fra disse skal etter regelverket avsettes til betaling av kommunens lån i Husbanken. Hof kommune har nedbetalt sine lån til Husbanken og innbetalinger fra etableringslån kan dermed benyttes fritt til investeringsformål.

Bruk av likviditetsreserve gjelder oppgjør av likviditetsreservekontoen. Midlene avsatt til ubundet investeringsfond.

5.3.4 Utvikling av fond de siste 9 årene i Hof kommune

Med unntak av bundne driftsfond kan kommunen benytte seg av midler fra alle fondene til investeringsformål.

Likviditetsreserven utgikk i 2009. Midlene som stod som likviditetsreserve ble i 2009 omgjort til disposisjonsfond eller ubundne investeringsfond i henhold til endring i regelverket.

Tall i hele 1000

	2001	2003	2005	2007	2009
Disposisjonsfond	13 344	18 770	30 298	25 519	12 303
Bundne driftsfond	1 617	1 192	1 173	3 138	5 004
Ubundne investeringsfond	63 541	57 656	27 853	18 237	14 043
Bundne investeringsfond	2 087	3 777	2	653	1 384
Likviditetsreserve	6 015	6 015	6 015	6 015	0
Sum fond	86 604	87 410	65 341	53 562	32 734

Hof kommune opparbeidet seg store fond i forbindelse med salgene av Hof Elverk og Vestfold Kraft. Fondene har minket fra 86,6 mill. kr til 32,7 mill. kr siden 2001. Årsaken er i hovedsak store investeringsprosjekter finansiert av fond.

Hof kommune har budsjettet med bruk av investeringsfond på kr 300 000 i 2010. Økonomiplanen viser et forventet bruk av investeringsfond på kr 4 740 000 i perioden 2011 – 2013.

Kommunen har også budsjettet med bruk av disposisjonsfond på kr 1 426 000 til investeringsformål i 2010. Økonomiplanen viser et forventet bruk av disposisjonsfond til investeringsformål på kr 2 000 000 i perioden 2011 – 2013.

5.3.5 Revisors totalkonklusjon for problemstilling 3:

Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av inntekter innenfor investering?

I henhold til regnskapsforskriften blir inntekter som ikke er løpende inntekter klassifisert som investeringsinntekter. Investeringsinntekter omfatter også inntekter og innbetalinger knyttet til investeringsprosjekter.

Inntekter fra salg av driftsmidler og eiendom er i hovedsak blitt budsjettet.

Hof kommune har ikke fulgt budsjettforskriften når det gjelder inntekter fra merverdiavgiftsrefusjon gjeldende investeringsprosjekter for budsjettåret 2010. I henhold til nye regler skal minimum 20 % av disse inntektene budsjetteres i investeringsregnskapet for 2010.

Hof kommune har i de siste årene i stor grad finansiert investeringsprosjekter ved bruk av fond. Kommunens samlede fond har per 31.12.09 blitt redusert med kr 53,9 mill. siden 2001.

I budsjett og økonomiplan for 2010 - 2013 er det lagt opp til et ytterligere bruk av fond på til sammen kr 8 466 000 til investeringsformål.

5.4 Problemstilling 4: Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av kostnader innenfor drift?

For å få svar på denne problemstillingen har revisor valgt å se på/vurdere om Hof kommune har rutiner som følger god administrativ intern kontroll innenfor:

- Bestilling av varer og tjenester
- Varemottak av varer og tjenester
- Fakturabehandling
- Arbeidsdeling
- Gode attestasjons- og anvisningsrutiner

Revisjonskriterier for problemstillingen:

- **Økonomireglement for Hof Kommune** (sist oppdatert i K-sak 62/09), avsnittene som omhandler innkjøpsreglement og rutiner for anvisning, attestasjon og rekvirering av varer/tjenester.

I følge økonomireglement for Hof kommune skal:

- attestasjonsansvarlig og/eller den som foretar bestilling/innkjøpet påse at varen/tjenesten er mottatt i samsvar med rekvisisjon og faktura, og at varen er i samsvar med innhentet tilbud
  - underbilag/kopi av annonser/pakkseddel/kopi av rekvisisjon skal følge faktura gjennom alle ledd til regnskapsavdelingen og heftes ved fakturabilaget
  - referanse (navn på person som bestiller)/rekvisisjonsnummer skal stå på faktura. Faktura uten referanse skal vurderes returnert til avsender
  - det skal kontrolleres og kvitteres for at leveransen er skjedd i henhold til avtale av annen person enn den som har bestilt varen. At varen er riktig mottatt kvitteres med signatur på pakkseddel eller lignende
  - anvisning skal skje på originalfaktura
  - anvisningsstempelet og underskriften skal være på selve fakturaen
- **Forskrift om offentlige anskaffelser**
Forskriften er delt inn i fire deler som regulerer ulike typer anskaffelser etter art og verdi.
Når det gjelder vare og tjenestekontrakter skilles det mellom anskaffelser:
    - under kr 500 000 ekskl. mva. ("nasjonal terskelverdi")
    - anskaffelser under EØS – terskelverdi for anskaffelser mellom kr 500 000 og kr 1 650 000 ekskl. mva. for vare- og tjeneste kontrakter
    - anskaffelser over kr 1 650 000 for vare og tjenestekontrakter
  - Det er krav om enkel protokollføring for anskaffelser mellom kr 100 000 og kr 500 000 ekskl. mva. Protokollen skal beskrive at det er gjennomført en konkurranse eller innhentet pristilbud fra flere leverandører og en begrunnelse for hvorfor den aktuelle leverandør ble valgt. Skjema ligger på kommunens intranett.

Protokollene er forskjellige for anskaffelser over og under kr 500 000. Det er strengere krav til anskaffelser over kr 500 000.

5.4.1 ”Hva kan gå galt”

Den interne kontrollen skal sikre at kommunen ikke betaler for gjenstander eller tjenester kommunen ikke har bestilt og mottatt. Det kan være vanskelig å gjennomføre denne kontrollen effektivt fordi varene eller tjenestene mottas på ulike steder i kommunen. I tillegg er det ofte mange personer som kan bestille. Dette forholdet utnyttes dessverre av og til av utenforstående. Et klassisk tilfelle er at kommunen får en faktura for oppføring i en eller annen katalog.

Det bør kontrolleres at en vare eller tjeneste er bestilt før den mottas, for eksempel ved at den som har foretatt bestillingen godkjenner mottaket. Administrasjonens løpende intern kontroll må omfatte kontroll med at det ikke registreres inngående fakturaer for varekjøp og tjenester, med mindre varene og tjenestene er bestilt og mottatt.

Revisor vurderer at mye kan gå galt ved feil innkjøp. Revisor vil derfor vise til noen tilfeller hvor kommunens regnskap kan påvirkes i feil retning ved mangelfull intern administrativ kontroll i en innkjøpsprosess:

- Bestillingen av varer og tjenester er registrert med uriktige beløp
- Varemottak, tjenester er registrert uten at varer eller tjenester er mottatt
- Varer eller tjenester er mottatt med annet antall enn registrert
- Fakturaer er bokført selv om varen/tjenesten ikke er levert
- Det benyttes uriktig pris på varer og tjenester på faktura
- Det benyttes galt kvantum på oppførte varer og tjenester på faktura

Høsten 2007 fikk Hof kommune nytt elektronisk fakturabehandlingssystem, BasWare. Alle fakturaer sendes nå til fakturamottak i Mo i Rana, der de blir scannet. De scannede fakturaene sendes elektronisk til Hof kommune for attestasjon og anvisning. De som attesterer/anviser kvitterer (eventuelt legger til kommentarer) på en handlingslogg, etter å ha vurdert fakturaen med eventuelle vedlegg.

I følge administrasjonen var bakgrunnen for å endre fakturabehandlingssystem å få en enklere og mer rasjonell fakturabehandling. Deler av økonomireglementet er ikke tilpasset det nye fakturabehandlingssystemet, med tilhørende intern administrativ kontroll.

De som har fått attestasjonsmyndighet, etter innføring av nytt fakturabehandlingssystem, har attestasjonsmyndighet for alle sektorer i kommunen. De som har anvisningsmyndighet har det for begrensede ansvarsområder. På forespørsel fikk revisor en oversikt over hvem i kommunen som er tildelt attestasjons- og anvisningsmyndighet og for hvilket ansvarsområde. Oversikten blir jevnlig oppdatert og er lagt inn i BasWare, slik at det kun er personer som er registrert i denne oversikten, som har tilgang. Andre blir avvist. Alle med attestasjons- og anvisningsmyndighet har en stedfortreder (eskaleringsperson) som kan tre inn under avvikling av ferie, sykdom eller annet langvarig fravær. Dette skal sikre at fakturaene ikke blir liggende slik at kommunen blir påført purregebyrer, inkassogebyrer eller morarenter.

5.4.2 Handlingslogg

Alle handlinger som foretas fra en faktura blir registrert inn i fakturabehandlingssystemet til utbetaling skjer blir registrert i en handlingslogg.

Alle ansatte som har attestasjons- og/eller anvisningsrettighet får tildelt en distribusjons-ID, en 4-sifret tallkode. Denne ID-en blir oppgitt til leverandører ved bestilling, og skal brukes som referanse på fakturaen eller som en del av fakturaadressen til Hof kommune.

Når det er påført distribusjons-ID på fakturaen vil systemet automatisk sende denne til vedkommende person til attestering. Dersom det ikke er påført en distribusjons-ID blir fakturaen sendt til økonomiavdelingen som må vurdere hvem som skal attestere fakturaen og så videresende den til vedkommende. Vedkommende som attesterer fakturaen er også ansvarlig for kontering.

Etter at attestasjon er foretatt blir fakturaen automatisk sendt videre til en ansatt med anvisningsmyndighet på det aktuelle ansvaret. Etter at anvisning er foretatt blir fakturaen oversendt økonomiavdelingen, hvor fakturaen blir registrert i regnskapet og utbetaling til leverandør blir foretatt.

Nedenfor gis et eksempel på en handlingslogg i BasWare for en tilfeldig faktura. (Handlingsloggen er anonymisert av revisor)

Handlingslogg				Vedlegg
Utført av	Tidspunkt	Handling	Kommentar	Filnavn
	10.02.2010 02:50.19	Faktura sendt på vanlig sirkulasjon	->	
brigde	10.02.2010 11:56.54	Kommentar lagt til	Leverandørmatch bankkonto (60050634054) - OK, 100876	
Logistikk/Service	10.02.2010 11:56.54	Faktura laget	Faktura skannet	
brigde	10.02.2010 11:56.54	Kommentar lagt til	mottaker ikke funnet ut fra ref.F	
	11.02.2010 08:55.00	Posteringsdata endret		
	11.02.2010 08:56.39	Faktura attestert	->	
	11.02.2010 11:51.08	Faktura anvist		
	11.02.2010 11:51.08	Faktura sendt til overføring		
	15.02.2010 09:15.14	Faktura overført til regnskap	Faktura overført til regnskap	
	15.02.2010 09:15.18	Faktura overført	15022010-14UST5	

Revisors kommentar:

Handlingsloggen inneholder aktiviteter rundt faktura samt attestasjon og anvisning, men lite eller intet rundt bestilling, mottakskontroll og bestillingskontroll mot faktura.

5.4.3 Bilagsgjennomgang

Revisor har plukket ut fire tilfeldige fakturaer som er vurdert i forhold til kommunens økonomireglement, lov og forskrift om anskaffelser samt tilfredsstillende intern administrativ kontroll ved innkjøp av varer og tjenester.

Faktura 1 gjelder kjøp av databrille til en ansatt i Helse og omsorg. Databrillen kostet kr 7.588 inkl. mva.

Faktura 1: Holmestrand Optikk	
Bestilling	
Har bestiller fullmakt til å bestille varen/tjenesten?	Ja
Er bestillingen registrert med riktig beløp etc. mot ordrebekreftelse/bestilling?	Ingen beløp oppgitt på rekvisisjonen. Ifølge økonomireglementet skulle det vært et begrenset beløp på rekvisisjonen.
Mottak	
Er leveransen kontrollert opp mot bestilling?	Ingen dokumentasjon foreligger for mottak
Er det arbeidsdeling (forskjellig personale som bestiller og mottar vare/tjeneste)?	Ja
Er leveransen kontrollert mot pakkseddel/avtale ?	Ikke aktuelt
Faktura/regnskap	
Er faktura korrekt bokført med hensyn til beløp, kvantum i henhold til pakkseddel eller avtale ?	Faktura korrekt ført med hensyn til beløp. Ingen dokumentasjon på rekvisisjon at varen er mottatt.
Er faktura bokført på riktig konto med riktig MVA kode ?	Ja
Er fakturaen attestert av bemyndiget person ?	Ja
Er fakturaen anvist av bemyndiget person ?	Ja
Er varen identifisert av revisor?	Ikke aktuelt
Foreligger det protokoll ved offentlige anskaffelser ?	Ikke aktuelt

Revisors kommentar: Vedlagt fakturaen fra Holmestrand Optikk, lå rekvisisjon som var nummerert og undertegnet av en konsulent ansatt i Helse og omsorg. En annen ansatt i samme avdeling har attestert fakturaen. Vedkommende er tildelt attestasjonsmyndighet. Fakturaen var anvist av Helse- og omsorgssjef. Fakturaen var bokført i regnskapet med riktig beløp og på riktig konto. Denne fakturaen hadde forfall 20.1.2010, men selv om den ble sendt på sirkulasjon 08.01 har den sirkulert alt for lenge og ble først betalt 23.03. Ifølge økonomireglementet skal rekvisisjonen være begrenset oppad til et beløp. Denne rekvisisjonen inneholder ikke en slik begrensning. Det er ikke dokumentert at rekvisisjon er kontrollert opp mot faktura.

Faktura 2 gjelder kjøp av kontorrekvisita (poser og konvolutter) på kr 12 557 inkl. mva.

Faktura 2: Staples	
Bestilling	
Har bestiller fullmakt til å bestille varen/tjenesten?	Ja
Er bestillingen registrert med riktig beløp etc. mot ordrebekreftelse/bestilling?	Bestilling er gjort over telefon. Mangler bestilling/ordrebekreftelse.

Mottak	
Er leveransen kontrollert opp mot bestilling?	Pakkseddel mangler. Manglende dokumentasjon. Ingen dokumentasjon av varemottak.
Er det arbeidsdeling (forskjellig personale som bestiller og mottar vare/tjeneste)?	Ingen dokumentasjon av varemottak. Mangler pakkseddel med tilhørende skriftlig dokumentasjon.
Er leveransen kontrollert mot pakkseddel/avtale?	Pakkseddel mangler. Kan ikke dokumenteres
Faktura/regnskap	
Er faktura korrekt bokført med hensyn til beløp, kvantum i henhold til pakkseddel eller avtale?	Faktura korrekt ført med hensyn til beløp, men det er manglende pakkseddel.
Er faktura bokført på riktig konto med riktig MVA kode?	Ja
Er fakturaen attestert av bemyndiget person?	Ja
Er fakturaen anvist av bemyndiget person?	Ja
Er varen identifisert av revisor?	Ikke aktuelt.
Foreligger det protokoll ved offentlige anskaffelser?	Ikke aktuelt

Revisors kommentar: Det er forskjellige personer som har bestilt varene og som har attestert fakturaen. Attestasjonen er utført av en førstesekretær i stab/støtte, mens stabsleder har anvist. Fakturaen er bokført i regnskapet med riktig beløp og på riktig konto. Slike leveranser blir mottatt i resepsjonen på Kommunehuset. De pleier å ta vare på pakksedlene (arkiveres fortløpende i ringperm). Ved kontroll av pakksedler for å kontrollere denne mot fakturaen, fant vi ikke den som skulle fulgt denne fakturaen. Varemottakskontroll mot bestilling og faktura vurderes i dette tilfellet som mangelfull gjennom manglende dokumentasjon.

Faktura 3 gjelder en faktura i forbindelse utførelse av snøbrøyting, beløp kr 119 548,90.

Faktura 3: Hof Betong og Maskin	
Bestilling	
Har bestiller fullmakt til å bestille varen/tjenesten?	Gjennomført anbud og skrevet avtale for 5 år.
Er bestillingen registrert med riktig beløp etc. mot ordrebekreftelse/bestilling?	Registrert med riktig beløp i henhold til avtale
Mottak	
Er leveransen kontrollert opp mot bestilling?	Ingen signatur fra Hof komm. på brøytekort
Er det arbeidsdeling (forskjellig personale som bestiller og mottar vare/tjeneste)?	Ja
Er leveransen kontrollert mot pakkseddel/avtale?	Ingen signatur fra Hof komm. på brøytekort
Faktura/regnskap	
Er faktura korrekt bokført med hensyn til beløp, kvantum i henhold til pakkseddel eller avtale?	Ja, i henhold til avtale
Er faktura bokført på riktig konto med riktig MVA kode?	Ja
Er fakturaen attestert av bemyndiget person?	Ja
Er fakturaen anvist av bemyndiget person?	Ja
Er varen identifisert av revisor?	Ikke aktuelt
Foreligger det protokoll ved offentlige anskaffelser?	Nei

Revisors kommentar: Fakturaen er attestert av en avdelingsingeniør som er tildelt attestasjonsmyndighet, og anvist av teknisk sjef. Fakturaen er bokført i regnskapet med riktig beløp og riktig konto. Siden fakturabeløpet er større enn kr 100 000, er det krav til protokollføring, hvilket vil si at det skal fylles ut et skjema der det skal beskrives hvilke tiltak som er gjennomført for å sikre en reell konkurranse om kontrakten (anbud, prisforespørsel hos flere). Det skal også være en kort begrunnelse for valg av leverandør.

I dette tilfelle gjaldt det betaling for kontraktsmessig brøyting av tre (av 11) roder i kommunen. Brøytingen ble lagt ut på anbud som en femårs kontrakt for perioden 15.10.2008 til 15.4.2013, og kontrakt ble forevist revisor. Det forelå ikke en formell anbudsprotokoll, men revisor fikk forelagt en utskrift over de innkomne anbud. Med fakturaen lå det underdokumentasjon i form av brøytekort. Her var det tilrettelagt for at en representant fra kommunen signerer og godkjenner for utført arbeid. Brøytekortet var ikke signert av kommunen, men sendt direkte til fakturamottaket i Mo i Rana uten signering fra Hof kommune.

Revisor vurderer dokumentasjon av levert tjeneste som mangelfull gjennom manglende signering av bemyndiget person på tjenesteleveransen (brøytekort).

Faktura 4 gjelder innkjøp av diverse verktøy til Vike renseanlegg og teknisk avd., beløp kr 44.398 inkl. mva.

Faktura 4: Meca	
Bestilling	
Har bestiller fullmakt til å bestille varen/tjenesten?	Ja
Er bestillingen registrert med riktig beløp etc. mot ordrebekreftelse/bestilling?	Mangler ordrebekreftelse/bestilling
Mottak	
Er leveransen kontrollert opp mot bestilling?	Delvis, har pakkseddel for en del av leveringen.
Er det arbeidsdeling (forskjellig personale som bestiller og mottar vare/tjeneste)?	På den delen vi har mottatt pakkseddel er det arbeidsdeling
Er leveransen kontrollert mot pakkseddel/avtale?	Den er kontrollert mot den delen som vi har dokumentasjon.
Faktura/regnskap	
Er faktura korrekt bokført med hensyn til beløp, kvantum i henhold til pakkseddel eller avtale?	Har ikke komplett pakkseddel
Er faktura bokført på riktig konto med riktig MVA kode?	Ja
Er fakturaen attestert av bemyndiget person?	Ja
Er fakturaen anvist av bemyndiget person?	Ja
Er varen identifisert av revisor?	Ikke aktuelt
Foreligger det protokoll ved offentlige anskaffelser?	Ikke aktuelt

Revisors vurdering: Fakturaen er attestert av driftsleder på teknisk og anvist av teknisk sjef. Fakturaen er bokført i regnskapet og på riktig konto (delt mellom Vike og teknisk). Slike varer blir levert enten til kommunen eller til Vike. I følge driftsavdeling tar de normalt vare på pakkseddel og kvitterer for varemottak for egen kontroll. Revisor har kun fått forelagt pakkseddel for deler av fakturaen.

På forespørsel om det finnes noen form for inventarlister for denne type utstyr fikk revisor opplyst at mesteparten ligger i de bilene teknisk disponerer og for hver bil er det en inventarliste. Dersom ødelagt eller mistet utstyr skal erstattes, må dette normalt fremvises eller dokumenteres.

Revisor vurderer dokumentasjon av leverte varer som mangelfull gjennom manglende dokumentasjon av varemottak og varemottak i forhold til faktura.

5.4.4 Revisors totalkonklusjon problemstilling 4:

Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av kostnader innenfor drift?

Av de fire fakturaene som revisor plukket ut, hadde alle svakheter. Faktura 1 som gjaldt databrille, var ikke betalt til forfall. Det manglet også en begrensning i beløpet på rekvisisjonen. Det var heller ikke kvittert ut mottak for varen. For faktura 2 forelå det ikke pakkseddel. For faktura 3, som gjelder snøbrøyting, var det ikke signert for kommunen på brøytekortet. Det bør være mulighet for at brøytekortet signeres før det sendes til Mo i Rana. For faktura 4 forelå det ikke pakkseddel for deler av fakturaen. Den delen hvor vi ikke fant pakkseddel, gjaldt verktøy. For alle fakturaene var det ikke kvittert ut for mottakskontroll og det er, etter revisors mening, den største svakhet ved innføring av det nye fakturabehandlingssystemet. Mottakskontrollen ligger på den som attesterer eller foretar bestilling/innkjøp, uten at det er kvittert ut for mottak på pakkseddel eller at mottak framkommer som en egen handling i handlingsloggen. Revisor vurderer at Hof kommune bør sørge for at signering skjer ved mottakskontroll, dokumentert i handlingsloggen eller lignende og signatur på pakkseddel for å sikre god intern administrativ kontroll.

Videre er ikke Hof kommunes økonomireglement oppdatert i forhold til det nye elektroniske fakturabehandlingssystemet, BasWare. Dette gjelder bl.a. pkt. 4 og 5 i anvisningsreglementet og pkt 3 og 7 i attestasjonsreglementet, hvor det er krav om henholdsvis originalfaktura og pakkseddel.

5.5 Problemstilling 5: Har Hof kommune en tilfredsstillende sikring av kostnader innenfor investering?

For å få svar på denne problemstillingen har vi valgt samme angrepsvinkel under problemstilling 4.

I tillegg gjelder særskilt punkt under:

- **Forskrift om offentlige anskaffelser.**
Som nevnt under avsnitt 5.4 er forskrift om offentlige anskaffelser delt inn i fire deler som regulerer ulike typer anskaffelser etter art og verdi.
For anskaffelser av bygge- og anleggskontrakter er det i tillegg til forannevnte bestemmelser som nevnt under punkt 5.4, at EØS – terskelverdi for bygge- og anleggskontrakter som beløper seg til under - over 41 mill. kr ekskl. mva.

Revisor har plukket ut 6 fakturaer som gjelder investering.

Faktura 1, 2 og 3 gjelder avdragsnotaer fra Veidekke i forbindelse med ombygging og oppgradering av Veset bo- og aktivitetssenter. Beløpene er på kr 6 500 000, kr 3 750 000 og kr 1 250 000 inkl. mva. Der er satt opp en betalings- og fakturaplan med i alt ni delinnbetalinger fra mai 2010 tom januar 2011.

Faktura 1-3: Veidekke	Ombygning av Veset
Bestilling	
Har bestiller fullmakt til å bestille varen/tjenesten?	Vedtak i kommunestyret/avtale
Er bestillingen registrert med riktig beløp etc. mot ordrebekreftelse/bestilling?	Det foreligger avtale om nedbetalingsplan
Mottak	
Er leveransen kontrollert opp mot bestilling?	Utført av EH Consult
Er det arbeidsdeling (forskjellig personale som bestiller og mottar vare/tjeneste)?	Kommunen har satt ut jobben til EH Consult
Er leveransen kontrollert mot pakkseddel/avtale?	Utført av EH Consult
Faktura/regnskap	
Er faktura korrekt bokført med hensyn til beløp, kvantum i henhold til pakkseddel eller avtale?	Ja
Er faktura bokført på riktig konto med riktig MVA kode?	Ja, iht. betalingsplan
Er fakturaen attestert av bemyndiget person?	Ja
Er fakturaen anvist av bemyndiget person?	Ja
Er varen identifisert av revisor?	Ikke aktuelt.
Foreligger det protokoll ved offentlige anskaffelser?	Ja

Revisors kommentar: Fakturaene er godkjent og anbefalt utbetalt av byggeleder (EH-Consult AS, som er kommunens representant på byggeplassen og koordinator for utførelsen av prosjektet). De er attestert av teknisk sjef og anvist av rådmannen. Ved kontroll er fakturaene bokført i regnskapet med riktig beløp og på riktig konto etter nedbetalingsplan.

Prosjektet ble publisert på Doffin som nasjonal kunngjøring av konkurranse 04.12.2009 med anbudsfrist 22.1.2010. På faktura 1 har økonomisjefen kvittert for mottatt faktura. Faktura 3 ble litt forsinket og betalt fire dager etter forfall.

Revisors vurdering:

Revisor har ved denne del av prosjektet ikke tatt stilling til leveransekontroll, i det arbeidet med kontroll er overlatt til EH Consult AS. Det er kun foretatt kontroll mot betalingsplan i tråd med inngått avtale.

Faktura 4 gjelder regning fra EH Consult AS for prosjekt- og byggeledelse i juni (timeliste), beløp kr 161 781.

Faktura 4: EH Consult	
Bestilling	
Har bestiller fullmakt til å bestille varen/tjenesten?	Ja

Er bestillingen registrert med riktig beløp etc. mot ordrebekreftelse/bestilling?	Riktig timesats i henhold til avtale
Mottak	
Er leveransen kontrollert opp mot bestilling?	Ikke dokumentert, Teknisk sjef gjør en vurdering. Ingen signering på timeliste
Er det arbeidsdeling (forskjellig personale som bestiller og mottar vare/tjeneste)?	Nei. Samme person er bestiller og kontaktperson
Er leveransen kontrollert mot pakkseddel/avtale?	Riktig timesats i henhold til avtale
Faktura/regnskap	
Er faktura korrekt bokført med hensyn til beløp, kvantum i henhold til pakkseddel eller avtale?	Ja
Er faktura bokført på riktig konto med riktig MVA kode?	Ja
Er fakturaen attestert av bemyndiget person?	Ja
Er fakturaen anvist av bemyndiget person?	Ja
Er varen identifisert av revisor?	Ikke aktuelt
Foreligger det protokoll ved offentlige anskaffelser?	Ja

Revisors kommentar: EH Consult ble valgt som byggeleder etter at fire firmaer hadde levert tilbud. I følge kontrakten skal EH Consult blant annet ha ansvar for oppfølging av økonomi, kvalitet og fremdrift i prosjektet og skal opptre som byggherrens representant på byggeplassen. Fakturaen er attestert av teknisk sjef og anvist av rådmannen. Timeliste for juni er vedlagt fakturaen. Det er tilrettelagt for en signatur som viser at den er kontrollert. Den er ikke signert av Hof kommune. Revisor vurderer at samme person er bestiller, kontaktperson og har attestasjonsmyndighet, slik at her er det liten arbeidsdeling. Rådmannen anviste fakturaen.

Faktura 5 gjelder VVS/VA-arbeider fra Mesta i forbindelse med et prosjekt ved Lille Orvika/Hesthammer og gjelder for arbeid utført i mars 2010, beløp kr 898 430,55. Som vedlegg til fakturaen er syv sider med spesifisering av de aktiviteter som er utført i perioden. Prosjektet er et samarbeid mellom Hof kommune, VIV og Statens vegvesen i forbindelse med omlegging av Riksvei 35. Anlegget inneholder ny gang- og sykkelsti, prefabrikkerte pumpestasjoner og legging av sjøkabler med mer som gjøres i en operasjon.

Det er også inngått en avtale mellom Hof kommune og VIV IKS 30.4.2009 om økonomisk fordeling ved etablering av anlegget.

Faktura 5: Mesta	
Bestilling	
Har bestiller fullmakt til å bestille varen/tjenesten?	Det er inngått avtale mellom Hof kommune og VIV IKS.
Er bestillingen registrert med riktig beløp etc. mot ordrebekreftelse/bestilling?	Ikke framlagt bestillingsdokumenter.
Mottak	
Er leveransen kontrollert opp mot bestilling?	Ikke framlagt bestillingsdokumenter.

Er det arbeidsdeling (forskjellig personale som bestiller og mottar vare/tjeneste)?	Ingen framlagt dokumentasjon.
Er leveransen kontrollert mot pakkseddel/avtale?	Ingen framlagt dokumentasjon
Faktura/regnskap	
Er faktura korrekt bokført med hensyn til beløp, kvantum i henhold til pakkseddel eller avtale?	Som følge av manglende bestillingsdokumenter/avtaler, kan ikke kontroll gjennomføres pr dato.
Er faktura bokført på riktig konto med riktig MVA kode?	Ja
Er fakturaen attestert av bemyndiget person?	Ja
Er fakturaen anvist av bemyndiget person?	Ja
Er varen identifisert av revisor?	Ikke aktuelt.
Foreligger det protokoll ved offentlige anskaffelser?	Ja. Anbudsprotokollen ligger hos Statens vegvesen

Revisors vurdering: Fakturaen er attestert av driftsleder på teknisk og anvist av teknisk sjef. Fakturaen var bokført i regnskapet på riktig konto og med riktig beløp.

Siden dette prosjektet er over grensen for pliktig nasjonal utlysning, skal det utlyses på Doffin. Fra kommunen ble det opplyst at Statens vegvesen har hatt styringen på prosjektet og således stått som oppdragsgiver ved kontraktinngåelse. Ved henvendelse dit fikk revisor kopi av anbudsprotokollen. Fire firmaer hadde gitt tilbud. Prosjektet var utlyst på Doffin og publisert som nasjonal konkurranse 20.4.2009 med frist for innlevering av tilbud 26.5.2009. Det framgår ikke av dokumenter oversendt fra Statens vegvesen omfanget av anleggets andel tilhørende Hof kommune og VIV IKS. Revisor mangler skriftlig dokumentasjon på mottakskontroll og oppfølging i tråd med bestillingsavtale.

Faktura 6 gjelder en faktura på kr 37 796 for 15 brukte bærbare Dell PC-er (klassesett) til Hof skole.

Faktura 6: Green Tech	
Bestilling	
Har bestiller fullmakt til å bestille varen/tjenesten?	Ja
Er bestillingen registrert med riktig beløp etc. mot ordrebekreftelse/bestilling?	Vedtatt i kommunestyret under budsjettet til skolen. Riktig i henhold til ordrebekreftelse.
Mottak	
Er leveransen kontrollert opp mot bestilling?	Ja
Er det arbeidsdeling (forskjellig personale som bestiller og mottar vare/tjeneste)?	Mangler pakkseddel som viser hvem som mottok varene
Er leveransen kontrollert mot pakkseddel/avtale?	Mangler pakkseddel
Faktura/regnskap	
Er faktura korrekt bokført med hensyn til beløp, kvantum i henhold til pakkseddel eller avtale?	Ja
Er faktura bokført på riktig konto med riktig MVA kode?	Faktura er ført i investeringsregnskapet, men skulle vært ført i drift.
Er fakturaen attestert av bemyndiget person?	Ja

Er fakturaen anvist av bemyndiget person?	Ja
Er varen identifisert av revisor?	Ja
Foreligger det protokoll ved offentlige anskaffelser?	Ikke aktuelt

Revisors vurdering: Fakturaen er kontrollert av IKT-rådgiver som bestilte PC-ene. Den er attestert av en førstesekretær ved skolen og anvist av rektor. Fakturaen er bokført i regnskapet med riktig beløp og på konto for investering skole. Siden disse PC-ene hadde lav innkjøpspris (< kr 100 000), skal ikke denne fakturaen føres på investering, men på drift. Revisor har også kontrollert at alle PC-ene er til bruk på skolen.

5.5.1 Revisors totalkonklusjon problemstilling 5:

På bakgrunn av de fakturaer revisor har kontrollert, er inntrykket at det ikke er gode rutiner for bestilling og mottakskontroll når det gjelder investeringer i Hof kommune. Revisor vil påpeke viktigheten av gode rutiner og skriftlig kvittering for mottakskontroll av varer og tjenester.

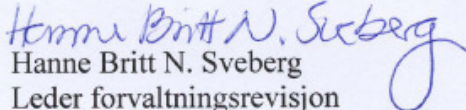
6. REVISORS ANBEFALINGER

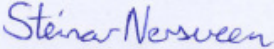
Revisor vil gi følgende anbefalinger, men understreker at forslag til anbefalinger ikke er uttømmende:

- Hof kommune bør binde en andel av fondene til "Likviditetsfond", for å sikre at løpende forpliktelser kan betales til forfall, uten å ta opp kassekredittlån.
- Det bør vurderes en gjennomgang av sosiale utlån.
- Det bør vurderes å etablere skriftlig rutine for innkreving av sosiale lån.
- Det bør vurderes å etablere skriftlig rutine for sykelønnsrefusjon.
- Tilrettelegge for budsjettering av merverdiavgiftsrefusjon i investeringsregnskapet iht. nye bestemmelser i budsjettforskriften.
- Økonomireglementet må oppdateres og tilpasses nytt elektronisk fakturabehandlingsystem.
- Rutinene rundt bestilling og mottakskontroll bør forbedres. Det må legges til rette for at mottak av varer blir registrert og signert for.
- Protokollføring av varer over kr 100 000 bør innskjerpes.

Borre, den 12. oktober 2010

Arild Lohne
Revisjonssjef
Sign.

Hanne Britt N. Sveberg
Leder forvaltningsrevisjon

Steinar Nersveen
Revisor

7. RÅDMANNENS UTTALELSE

Denne rapporten viser at Hof kommunes arbeidskapital er blitt betydelig svekket de siste årene, noe som i all hovedsak skyldes at kommunen har foretatt betydelige investeringer med bruk av høy andel fondsmidler. Høyt forbruk av fond de siste årene har også gjort at kommunens likviditet er svekket. Ytterligere bruk av fondsmidler vil medføre at kommunens likviditetsreserve svekkes ytterligere. For å sikre at kommunen har tilstrekkelig likviditet i fremtiden bør det søkes å binde en del av fondsmidlene til likviditetssikring. På denne måten vil kommunen være sikre på også i fremtiden kunne innfri løpende forpliktelser.

Rapporten viser videre at kommunen har gode rutiner for sikring av inntekter innenfor drift. Det fremkommer også at det er utarbeidet gode rutiner på dette området og at disse rutinenes følges på en tilfredsstillende måte.

Det er gjennom denne rapporten avdekt manglende rutiner for bestilling og mottak av varer og tjenester. Innenfor dette området har kommunen utarbeidet retningslinjer, men disse blir ikke alltid fulgt. Det skal gjøres en innskjerping på dette området. Dagens system åpner ikke for, på en enkel måte, å legge inn f.eks. pakksedler ved mottak av varer. Det vil bli foretatt en gjennomgang av rutinenes på dette området med tanke på å finne en praktisk måte å organisere dette på. Dette vil så bli implementert i organisasjonen.

Rapporten uttrykker at det i noen tilfeller mangler protokoller i forhold til anskaffelser over kr. 100.000,-. Det vil bli foretatt en innskjerping av dette i organisasjonen.

Denne rapporten viser at Hof kommune på mange områder har utarbeidet gode rutiner for ulike arbeidsoppgaver og at disse blir fulgt. Samtidig viser rapporten at utarbeidede rutiner ikke blir tilstrekkelig fulgt på noen områder. Det vil i tiden fremover bli arbeidet med utarbeidelse/revidering av rutiner samt at det vil bli foretatt en innskjerping i forhold rutiner blir fulgt i alle ledd i organisasjonen.

Hof 12.oktober 2010

*Vennlig hilsen
Olav Torgrim Dale
Konst. rådmann
Hof Kommune*